

Пол
Холмс

ВЪТРЕШНИЯТ СВЯТ
И НЕГОВОТО
ПРЕДСТАВЯНЕ

серия **с_л_у_ч_а_и**

:

Пол Холмс е член на Американското общество по групова психотерапия и психодрама и носител на Наградата за изследователи на името на Дейвид Кипър. Той е психиатър-консултант на деца и възрастни и първият председател на Британската асоциация по психодрама.

Психоаналитик и психодрама-терапевт, чийто дългогодишен професионален интерес и подходи в клиничната практика и мисленето за човека и групата са свързани с теориите на психоанализата и психодрамата. В тълкуванията си през последните години Пол Холмс отправя поглед и към възможните употреби на теорията на привързаността.

ПОЛ ХОЛМС

ВЪТРЕШНИЯТ СВЯТ
И НЕГОВОТО ПРЕДСТАВЯНЕ

ТЕОРИЯТА
НА ОБЕКТНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
И ПСИХОДРАМАТА

превод от английски Ваня Недялкова
под редакцията на Антоанета Колева

Изданието е спечелило конкурс на Министерството на културата

Paul Holmes
The Inner World Outside
Object relations theory and psychodrama
Classical Edition

© 2015 Paul Holmes
(First edition published by Routledge, 1993)

All Rights Reserved
Authorised translation from the English language edition published by
Routledge, a member of the Taylor & Francis Group

Пол Холмс
Вътрешният свят и неговото представяне
Теорията на обектните отношения и психодрамата

- © Ваня Недялкова, *превод*, 2018
- © Антоанета Колева, *редакции*, 2018
- © д-р Давид Иерохам, *предговор*, 2018
- © Яна Левиева, *художник на корицата*, 2018
- © Издателска къща – Критика и Хуманизъм, 2018
- © Българско общество по групова анализа
и групови процеси, 2018

ISBN 978 954 587 215 0

ISBN 978 619 91118 0 2

Всички права запазени.

Забранява се възпроизвеждането на текста изцяло или на части, както и разпространението му чрез механично копиране, сканиране и/или чрез онлайн платформи. Нарушенията на авторското право на преводача и издателя ще бъдат преследвани по съдебен ред.

Съдържание

<i>Да откриеш котката</i> <i>д-р Давид Иерохам</i>	7
Благодарности (включени в първото издание)	15
Първа глава Въведение: психодрама и психоаналитична теория	19
Втора глава Преценката на психодрама водещия: системи в системите	45
Трета глава Повторения и пренос	77
Четвърта глава Вътрешният обектен свят	117
Пета глава Отношения и роли	145
Шеста глава Вътрешният свят и драмата на психотерапията	175
Седма глава Контрапреносът	203
Осма глава Защитни механизми на Аза	232

Девета глава	
Конфликти и тревожност: удържане и съдържане (контейнер)	278
Десета глава	
Игра и реалност	309
Единадесета глава	
Динамиката на групата	334
Заключение:	
Как психодрамата променя хората	370
Към класическото издание	
Теория на обектните отношения и теория на привързаността	387
<i>Библиография</i>	404
<i>Библиография по психодрама</i>	413

Д-р Давид Иерохам

Да открияш котката

Двама велики психотерапевти си говорили за възможността за точни изследвания в психотерапията. Разказвали си и различни истории. Ето една от тях: „Двама съседни влезли в остър спор. Единият твърдял, че котката на другия е изяла неговото масло и че съответно собственикът на котката му дължи компенсация. Не могли да намерят решение и отишли да се посъветват с мъдрия човек в селото. Взели със себе си и обвинената котка. Мъдрецът попитал ощетения от котката: ‘Колко масло ти е изяла тази котка?’. ‘Десет паунда’ – бил отговорът. – ‘Да видим’ – казал мъдрецът и сложил котката на един кантар. Скалата на кантара показала точно десет паунда. Тогава мъдрецът възкликнал: ‘Това е удивително явление! Тук имаме маслото, но къде е котката?’.“

Понякога в разговора за психотерапевтичните подходи има много теория, много думи, много заключения и умни съждения, но човека просто го няма там. В тази книга обаче авторът е поставил в центъра именно човека и неговите преживявания, което отличава добрата от лошата психотерапия, както и умния – от глупавия професионалист. Тук трябва да допълним, че когато казваме „преживявания“, говорим не само за това, ко-

ето се случва с пациента, но и за това, което се случва с неговия терапевт.

Фамилията на автора е като тази на великия детектив, а може би има и нещо общо между дедуктивния метод на Шерлок Холмс и дедуктивните методи в някои психотерапевтични подходи. Може да съществува някаква прилика между действащите лица, защото, както Холмс има своите психологични проблеми, по същия начин такива имат и психотерапевтите, както и създателите на различните школи в психотерапията. Например, когато четем Фройд, ние си представяме преживяванията на Бащата; когато четем Мелани Клайн, представяме си преживяванията на Майката, а когато четем Яков (или Джейкъб) Морено..., настъпва известно стъписване.

Независимо от психологичните проблеми на практикуващите психотерапевти (особено на тукашните) и независимо от професионалната философия, която те изповядват, тази книга заслужава да се прочете от тях внимателно, тъй като в нея Пол Холмс разпитва *възможностите за среща между психоаналитичната теория на обектните отношения и теорията и практиката на психодрамата*. По принцип в нашия свят по-продуктивните и жизненоважни неща произхождат (и тази тенденция ще се засилва) именно в пространствата „помежду“ различните науки, философски тенденции, психотерапевтични практики и други подобни. Тези срещи трябва да стават внимателно, като се търси равностойният принос, при което е добре всеки от участниците да контролира, доколкото му е възможно, собствената си арогантност, завист и алчност. Същевременно трябва да отбележим, че винаги са налице опи-

ти да се изземат части от постиженията на единия метод и да се припишат на другия, при което се губи именно „фертилитетът“ на това, което наричаме „помежду“. Когато това се случва, бива възпиран процесът на търсене на истината и на развитие на теориите и практиките на психотерапията, които се затварят в собствените си цитадели. Тук веднага ми се иска да добавя, че в това отношение „ограбена“ в значително по-голяма степен бива психодрамата.

В този текст авторът описва една психодраматична сесия, на която той е водещ, в единадесет действия, като театрално представление, и след всяко действие прави обзор на съществуващите теории, на които се обляга и които му се струват най-реалистични и намиращи се на най-добрата дистанция от случващото се в описваната психодраматична група и нейните герои. Трябва да се отбележи и неговата професионална честност, тъй като той е и психоаналитик, изповядващ теорията за обектните отношения, но също – както показва добавения от него текст към книгата – и теорията на Боулби, и психодраматист, и психиатър, а като описва своите преживявания, става и герой в цялостния терапевтичен, но и литературен процес.

Избраната конструкция на клиничния материал позволява на Пол Холмс да преведе теорията на обектните отношения на психодраматичен език, и от друга страна, да преведе откритията на психодраматичната теория и практика на достъпен за психоаналитиците език. И двете теоретични развития печелят от този подход. Така например теорията на обектните отношения придобива необикновени за нея образност и сце-

ничност, за да осмисли по-пълноценно собствените си постижения. От своя страна, психодрамата, чрез теорията на обектните отношения, доразвива екзистенциално-теоретичните виждания на Яков Морено и постморенианската терапевтична философия, като прави поплътни психодраматичните теории за креативността, ролевата теория, теорията за спонтанността, както и теорията за срещата и динамиката на груповите, а също не и на обществените процеси. Тук трябва да споменем и приятеляването, което авторът сътворява в книгата, между идеята за тоталния пренос в обектните отношения и „тэле-феномените“ в психодрамата. Не на последно място, при представянето на двете теории може да направят впечатление някои приличащи си феномени като сценичността на преживяванията, обогатени от идеята за подпомагащите Аза [self] помощни азове [auxiliary egos], идеята за добавена реалност [surplus reality] и други.

В теорията за обектните отношения едно от опорните виждания е идеята за „фантазиите“, и по-точно това, че още в самото зараждане на нагона вече присъства „образът“, че стремежите ни не са свързани с удовлетворяването на желанията като крайна цел, а са свързани с обекта, или Другия, би казал Морено, като крайна цел. Последното съвпада с цялостната постановка на психодрамата като среща и развитие на отношенията Аз–Ти–То. От психоаналитичните автори Пол Холмс неслучайно и най-често се позовава на тези, които не са изцяло сковани в теоретични цитадели и са в известен смисъл „ревизионисти“ на класическите психоаналитични парадигми, фройдиански и клайниански, като Кернбърг, Феърбеърн, Уиникот, Бион, Фукс, а

защо не и Макдугъл, които по някакъв начин прехвърлят моста от обектните отношения към психодрамата, като това следва от логиката на техните виждания, без да знаят вероятно нищо или почти нищо за откритията на Морено.

Всичко това прави книгата умна и полезна както за практикуващите психотерапевти от всякакви направления, които най-малкото не страдат от „послушническия синдром“, толкова разпространен в тукашната психотерапевтична ситуация, така и за обучаващи се студенти и мнозина други. Надявам се, че тя би могла да бъде полезна и за хора от хуманитарните науки и такива, посветили се на изкуствата, тъй като част от материала в книгата е представен изключително сценично.

Естествено, опитът за срещата между психоанализата и психодрамата започва от онзи момент (описан в книгата), когато великият Зигмунд Фройд, в петдесетте си години, след като излиза от своя лекция за тълкуване на сънищата в Университета във Виена, е посрещнат от младия, в двадесетте си години, студент по медицина и велик в по-късните години Яков Морено. Трябва да се има предвид, че бившият еретик Фройд вече не е еретик и навлиза все повече във фазата на развитие на своята теория, като започва почти фанатично да я пази от онези, които се опитват да я развиват в посоки, които на него му се струват опасни. Тоест дошло е времето, когато еретикът, като повечето еретици, търпи развитие – към величието и съответно към ортодоксалността. За Морено това е времето на неговата еретичност, като интересното е, че той е от онези изключения,

които са еретици като млади, но остават такива и след смъртта си. И тук е впечатляващо, че вече ортодоксалният, могъщ Фройд е бил привлечен с нещо от еретика Морено и го е попитал (според мен това е феноменът на „срещата“, назован от Морено „тэле“) с какво се занимава. Смисълът на следващите думи на Морено според мен е в това, че и у двамата има една част, която ги сродява, и тя е ролята на „еретика“: при Морено е непрекъснато развиваща се, а при Фройд по онова време вече е безнадеждно залязваща. Това Морено изразява, разбира се, съвсем не по този начин, а с прочутите си думи: „Тръгвам оттам, където вие спирате, д-р Фройд. Вие се срещате с хората в изкуствената среда на кабинета си. Аз ги срещам по улиците, в домовете им, в естественото им обкръжение. Вие анализирате сънищата им. Аз им давам кураж да продължат да сънуват. Аз уча хората да влизат в ролята на Бог...“. След като чува тези думи, Фройд, според разказа на Морено, го поглежда малко изненадано и му се усмихва.

Според мен това е била истинска среща. След нея са се разминали... Интересно, какво ли е мислел в следващите тази среща мигове Зигмунд Фройд? Дали не си е мислел „къде е котката“?